

Uz sedamdesetu obljetnicu života o. Vladimira Horvata D. I. (1935 — 2005)

Bio–bibliografski zapis

Ivan ŠESTAK*

Isusovac Vladimir Horvat, umirovljeni profesor religijskih znanosti na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, poznati filolog i javni djelatnik, rođen je 1935. u Donjoj Dubravi u Međimurju. Majka Terezija, koja je u Zagrebu završila domaćinsku školu, i otac Ivan imali su četvero djece. Otac je bio župni orguljaš, voditelj zbora te svestrani organizator, za kojega je u župnoj spomenici upravitelj Petar Lichtenberger, predavši župu Ivanu Knezu, zapisao da mu vrijedi i pomaže više nego što bi to mogao zaređeni đakon! Mađarskom okupacijom Međimurja (1941) svi hrvatski učitelji i orguljaši bili su protjerani, pa se obitelj Horvat nastanila u Koprivnici, gdje je otac vršio službu orguljaša u franjevačkom samostanu i kapeli gradske bolnice, a sin Vlado je ministrirao. Otac Ivan bio je veoma ugledan čovjek, te su svi Međimurci, koji bi u Koprivnici zapali u neprilike, tražili njegovu pomoć. To je učinila i jedna djevojka koju su vlasti pod optužbom za špijunažu osudile na smrt. On joj međutim nije mogao pomoći, ali su mu to partizanske vlasti kasnije ipak upisale u grijeh te ga u studenome 1945. osudile na smrt. U svome potajnom oprostajnom pismu suprugi je stavio na srce da djeci dadne što više vjerske i opće naobrazbe, a njih je pak zamolio da na dobrobit Domovine i Crkve iskoriste sposobnosti koje im je Bog dao!

Mali je Vlado zaželio postati svećenik, te je godine 1946, u jeku hajke i osude nadbiskupa Stepinca, otišao u Zagreb na Šalatu u sjemenište. Nakon šestoga razreda gimnazije (1952) stupio je u dvogodišnji isusovački novicijat, potom završio sedmi razred, odslužio dvogodišnji vojni rok te položio osmi razred gimnazije i maturu (1957). Uslijedila je tadašnja uobičajena isusovačka formacija: trogodišnji studij filozofije na isusovačkom Filozofsko–teološkom institutu u Zagrebu na Jordanovcu, zatim 1960/61. odgojiteljska praksa u Dječaćkom sjemeništu na Šalati, te napokon četverogodišnji studij teologije. Za svećenika je zaređen uoči blagdana sv. Ignacija 1964. godine.

Ujesen 1965. godine započeo je studij na Filološkom fakultetu u Beogradu jer u Zagrebu nije mogao ni na prijamni ispit zbog sjemenišne mature. U drugoj i

* Doc. dr. sc. Ivan Šestak, Filozofski fakultet Družbe Isusove, urednik časopisa *Obnovljeni život*, Zagreb.

Osnovni bio–bibliografski podaci o Vladimiru Horvatu mogu se naći u: A. Vujić (gl. ur.), *Hrvatski leksikon*, Zagreb, 1996, sv. I, str. 450a; T. Macan, *Hrvatski biografski leksikon*, Zagreb, 2002, sv. 5, str. 664ab; F. Maletić, *Tko je tko u Hrvatskoj*, Zagreb, 1993, str. 262; Ž. Kovač, Moli Isusa što najviše voliš, *Dobravske novine*, 13. 7. 2002, str. 5 — 6; L. Cindori, D. Komorčec i A. Solić (ur.), *Životni trag jedne generacije, Zlatni maturanti 1954. — 2004*, Zagreb, 2004, str. 119–120.

trećoj godini studija (1966 — 1968) boravio je i u Sarajevu gdje je, uz drugi pastoralni posao, kao kateheta studenata djelovao čak na tri župe. Godine 1969. započeo je predavati u novootvorenoj gimnaziji sjemeništa »Augustin Bea« na Fratrovcu u Zagrebu, preuzevši istodobno i brigu za studente u Palmotićevoj. Potom je dvije godine (1973–1975) radio kao profesor i prefekt đaka u Dubrovačkom sjemeništu. Sve to vrijeme nije zanemarivao znanstveno–istraživački rad pa je godine 1975, pod mentorskim vodstvom Jure Kaštelana, obranio magistarski rad pod naslovom »Matoševa novela 'Camao': strukturna analiza, sinteza, interpretacija i muzikološka analogija«.

U jesen 1975. godine preuzeo je vodstvo Hrvatske katoličke misije u Parizu, gdje je, uz ostali pastoralni rad, osnovao i Hrvatsku školu te dvojezični bilten *Naš glas — Notre voix* koji je uređivao; s profesorom Hegerom je na Sorboni vodio brigu o novoosnovanim Hrvatskim studijima te surađivao u novinama, na radiju i televiziji. Potaknut velikim neznanjem i krivim informacijama koje su o blagopokojnom kardinalu Stepincu imali mnogi francuski katolici i neki svećenici, Horvat je 1981. pod pseudonimom M. Landercy napisao knjigu *Le cardinal Stepinac — Martyr des droits de l'homme* (Kardinal Stepinac — mučenik za ljudska prava). Francuski je tisak o djelu donio veoma pozitivne recenzije, pa je samo za dva mjeseca moralo biti objavljeno i drugo, dopunjeno izdanje. Knjiga je bila pisana tako da se jednom bez poteškoća može prevesti i objaviti na hrvatskom, što je i učinjeno 1989. godine. Bila je to prva domovinska knjiga o Stepincu. Horvat je osim toga bio i tajnik organizacijskog odbora za proslavu Metodove godine (1985), koju su organizirale slavenske katoličke misije u Francuskoj. Tom je prigodom na veliku radost i iznenađenje Francuza uspio iz Reimsa pribaviti glagoljaški lekcionar na koji su se nekada kod krunidbe zaklinjali francuski kraljevi! Na zamolbu pariškoga nadbiskupa kardinala Lustigera bio je njegov osobni pratitelj na proslavi Metodove godine u Domovini. Otrativši visokoga gosta na zrakoplov za Pariz, svratio je još prije povratka u Francusku pozdraviti svoju sestru u rodno mjesto, gdje su ga međutim dočekali milicijski službenici te mu oduzeli putovnicu.

Čekajući povrat putovnice, započinje u Glasu Koncila objavljivati niz članaka pod naslovom »Crkva u hrvatskom narodnom preporodu«. Ovim je radovima Horvat nadopunio proslavu 150. obljetnice Hrvatskog narodnog preporoda, koju je organizirala tadašnja Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, prešutjevši ulogu Crkve i njenih ljudi u narodnom buđenju. A poznato je da je sam Gaj izjavio da ako ih svi napuste, svećenici i Crkva će spasiti njihovu stvar! Serijal je izišao 1986. i kao zasebno izdanje u nakladi Glasa Koncila.

Nakon što mu je Savezni sud u Beogradu odbio žalbu za povrat putovnice, poglavari šalju patra Horvata u isusovačku rezidenciju u Beograd. Tamo vrši službu poglavara i župnika te naskoro razvija raznovrsnu djelatnost, poglavito pastoral kulture i mjesečne tribine u novoosnovanoj dvorani »Bartol Kašić«, a koja je dobila naziv prigodom proslave 375. obljetnice dolaska Bartola Kašića u Beograd, kamo je stigao kao papinski vizitator posjetiti kršćane pod Turcima. Na poticaj beogradskih kolega iz studijskih dana o. Vlado je godine 1987. prijavio na međunarodnom simpoziju »Dva veka Vuka« referat pod naslovom »Vukov Srpski rječ-

nik (1818) prema rječnicima isusovaca leksikografa«. Spremajući referat otkrio je i postojanje dotad nepoznatog Hrvatsko–talijanskog rječnika Bartola Kašića iz 1599. godine. Akademik Radoslav Katičić je 1990, na temelju ovoga otkrića, unio u međunarodnu enciklopediju leksikografije B. Kašića kao prvoga hrvatskog leksikografa, koji je napisao rječnik pedeset godina prije nego što je njegov suradnik Jakov Mikalja objavio »Blago jezika slovinskoga« (Loreto 1649 — Ancona 1651).

Ovim otkrićem započinje Horvatovo intenzivno proučavanje Bartola Kašića. Priređuje prvo izdanje njegova rječnika (1990), a godine 1991/92. kao stipendist Hrvatskoga povijesnog instituta boravi u Rimu i istražuje arhive o Bartolu Kašiću te 1993. priređuje pretisak njegova Rituala rimskog iz 1640. s obilnim pogovorom. Pod mentorstvom Josipa Bratulića brani doktorsku disertaciju »Jezikoslovna problematika u djelima Bartola Kašića« (1997). Osim toga, na njegov prijedlog Hrvatski državni sabor proglašava Godinu Bartola Kašića (1998/99) za koju on priređuje i korisnu brošuru pod naslovom »Bartol Kašić i četiri stoljeća hrvatskoga jezikoslovlja« i koja od predviđenih stotinu tisuća izlazi u sedamdeset tisuća primjeraka te je Ministarstvo znanosti i športa poklanja svim školama u Republici Hrvatskoj. S predavanjima o Kašiću obišao je Horvat Hrvatsku od Pule do Vukovara te od rodne Donje Dubrave do Dubrovnika. Gradsko vijeće grada Paga dodijelilo mu je godine 2002. povelju o nagradi za životno djelo grada Paga »kao časni znak priznanja za njegov izuzetan angažman i osobito vrijedan doprinos na upoznavanju i vrednovanju Bartula Kašića, pisca prve gramatike hrvatskog jezika i oca hrvatskog jezikoslovlja.«

Od godine 1991. glavni je urednik zbornika za povijest isusovačkog reda u hrvatskim krajevima *Vrela i prinosi*. Godine 1992. imenovan je pročelnikom Hrvatskog povijesnog instituta u Beču te je tu službu u dva mandata obavljao do 1998. Od 1994. na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu predaje religijske teme iz svjetske i hrvatske književnosti te organizira domaće i međunarodne simpozije o raznoj tematici. Na Hrvatskim studijima predaje istodobno kolegij »Bartol Kašić«. Sve to vrijeme vrši redovite svećeničke dužnosti propovijedanja i isповijedanja u Bazilici Srca Isusova u Palmotićevoj.

Urednik časopisa *Obnovljeni život* duguje patru Horvatu osobitu zahvalnost na mnogim njegovim idejama, dobronamjernim savjetima, bratskim poticajima, značajnim posredovanjima u pribavljanju članaka kao i na brojnim njegovim prilozi-
ma kojima je obogaćivao čitatelje. Ad multos annos!

U nastavku donosimo popis Horvatove bibliografije po godinama. U nju nisu uvršteni njegovi studentski prilozi u *Pokušajima* koje je pokrenuo, ni članci kojima se započeo javljati već 1964. godine u *Glasniku Srca Isusova i Marijina*, kao ni brojni prilozi u *Glasi Koncila*, s kojim je niz godina surađivao kao službeni dopisnik Beogradske nadbiskupije, a u kojemu se i sada povremeno javlja. Popis također ne obuhvaća ni njegove različite intervente u *Večernjem listu* i *Vjesniku*.

1969.

Uz 30–god. smrti Milana Pavelića, *Marulić*, 4/1969, 59 — 60.

1970.

Nije li Matoš u »Prvoj pjesmi« prvi hrvatski pisac slobodnog stiha?, *Marulić*, 1/1970, str. 75 — 83.

1973.

Marija Novak »Čestitke i križi«, recenzija, *Marulić*, 1/1973, str. 75 — 77.

Muzikalnost stiha A. G. Matoša, *Marulić*, 4/1973, str. 5 — 7.

Dva romana Heinricha Bölla, recenzija, *Obnovljeni život*, 28 (1973) 2, str. 192 — 195.

1979.

Problem muzikalnosti stila u Matoševoj noveli »Camao«, *Marulić*, 5/1979, str. 385 — 394.

1981.

M. Landercy (pseudonim Vladimira Horvata), *Le cardinal Stepinac*: [archevêque de Zagreb: (1898–1960)]: martyr des droits de l'homme, preface de Francois Marty (Prvo izdanje od 8. svibnja u nakladi od tri tisuće primjerka razgrabljeno je za nepuna dva mjeseca te je 30 lipnja izišlo i drugo, prošireno izdanje. Prema recenziji u *Hrvatskoj reviji* riječ je o najboljoj knjizi o Stepincu!)

1986.

Crkva u hrvatskom narodnom preporodu, Kratak pregled pisaca i djela, tema i problema, Zagreb.

1987.

Izabrao, tekstove priredio i uvode napisao: Ignacio de Loyola, *Načela jezuita — Sveti Ignacije i Družba Isusova*, Beograd.

Vladimir Dedijer, *Vatikan i Jasenovac — Dokumenti*. [Horvat je uspio da se knjizi nadodaju Prilozi II (str. 691 — 738) u kojima je sažetak dokumenata (regesta) iz Actes et Documents du Saint Siège relatif a la seconde guerre mondiale, vol. 8 (1974) i vol. 9 (1975) koji se odnose na naše ljude i krajeve, a dodan je i Stepinčev govor pred Vrhovnim sudom Hrvatske kao i obrana Dr. Iva Politea u Zagrebu 8. listopada 1946, koji dotad nigdje nisu bili objavljeni].

1988.

Vukov »Srpski rječnik« (1818) prema rječnicima isusovaca leksikografa: Kašića (1599?), Mikalje (1649), Habelića (1670), Della Belle (1728) i Jambrešića (1742). u: *Zbornik međunarodnog slavističkog centra*, god. 17, knjiga 2, str. 439 — 447, Beograd.

1989.

Juraj Habelić među isusovačkim leksikografima, u: *Juraj Habelić, Dictionar ili Rechi Szlovenszke zvegega ukup zebrane, u red pofztaulyene i diachkemi zlahkotene trudom Jurja Habeliča*, pretisak izdanja iz 1670, Zagreb, str. 16 — 26.
M. Lándercy (pseudonim Vladimira Horvata), *Kardinal Alojzije Stepinac*, s francuskog preveo Ivan Zirdum, Slavonski brod.

1990.

Izabrao, tekstove priredio i uvode napisao: Ignacio de Loyola, *Načela jezuita — Sveti Ignacije i Družba Isusova*, drugo prošireno izdanje, Beograd.

Bartol Kašić — kao leksikograf: autor Konverzacijskog priručnika (1595) i Hrvatsko–talijanskog rječnika (1599), predgovor prvotisku B. Kašić, *Hrvatsko–talijanski rječnik*, Zagreb, str. V–XXII.

Drei anonyme Wörterbücher, recenzija u: *Archivum historicum Societatis Jesu*, vol. 59, Roma, str. 143 — 145.

Bartol Kašić — autor anonimnog rukopisnog Hrvatsko–talijanskog rječnika Rkp 194, u: *Radovi međunarodnog znanstvenog simpozija »Isusovac Ardelio Della Bella (1655–1737) Split, 14 — 15. X. 1988, Crkva u svijetu i Obnovljeni život*, Split — Zagreb, str. 205–209.

1992.

Uredio: *Isusovci u Hrvata*. Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog simpozija Isusovci na vjerskom, znanstvenom i kulturnom području u Hrvata, Zagreb, 8. do 11. listopada 1990.

Le croate, une langue millenaire, *Bulletin AMCA — Paris*, No 2 — 4, str. 3 — 5.

1993.

Predgovor, u: Mijo Korade, *Isusovci i hrvatska kultura*, Zagreb, str. 5 — 6.

Prvi hrvatski jezikoslovac. Bartol Kašić i njegov *Ritual rimski* od prvotiska (1640) do pretiska (1993), u: *Obnovljeni život*, 48 (1993) 2, str. 127 — 147.

Bartol Kašić i njegov *Ritual rimski* u razvoju hrvatskoga književnog jezika«, pogovor pretisku *Rituala*, Zagreb, 1993, str. 3 — 22.

Bartol Kašić u obranu svoga prijevoda hrvatske Biblije, *Vrela i prinosi* [10] 19, 1992/1993, str. 163–215.

Kašićev ispravak Bandulavićeva Lekcionara. *Correttione dell'Epoistole et Evangelii Illirici*. *Vrela i prinosi* [10] 19, 1992/1993, str. 217 — 230.

Duhovni lik Fausta Vrančića, predavanje održano u Tehničkom muzeju u Zagrebu na »Danima Fausta Vrančića«.

Dva isusovca iz Turopolja — Juraj Habelić (1609 — 1679) i Juraj Mulih (1694 — 1754), Znanstveni skup o Jurju Habeliću, Velika Gorica 17. IV.

1994.

Isusovac Petar Perica (1881. — 1944.), apostol — pjesnik — mučenik, u: *Hrvatska obzorja*. Časopis Matice hrvatske Split, 2 (1994) 4, str. 893 — 900.

Matoševo čitanje Baudelairea: *Les fleurs du mal = Les Fleurs malades*: Cvjetovi zla, Bolni cvjetovi, Cvjetovi bola ili nesreće, u: *Hrvatska revija*, 2/3 (1994), str. 360 — 378.

Prilog Matoševoj poetici: »Camao«, »Prva pjesma«, »Baudelaire«, Zagreb.

Croatia: Caritas and culture, u: *Yearbook of the Society of Jesus*, Rome, 78 — 81. (Uz izložbu »Isusovci i hrvatska baština«).

Jezikoslovno djelovanje mladoga Bartola Kašića, u: *Zbornik radova o Bartolu Kašiću*, Izdanje Hrvatskog filološkog društva u Zadru, sv. 5, str. 61 — 82, Zadar.

Uz pretisak Šušnik — Jambrešićeva rječnika, *Marulić*, 1/1993, 134 — 136.

Analyse structurelle de la nouvelle d'Antun Gustav Matoš *Camao*, dans *A. G. Matoš, Camao et autres nouvelles*, traduction de Jean Dayre, étude et postface de Vladimir Horvat, *Most/The Bridge*, 5(1994), Zagreb, str. I — XXXVII.

1995.

Bartol Kašić o Bernardinovu i Bandulavićevu lekcionaru, referat na simpoziju o Bernardinu Splitsčaninu, Split, (zbornik u pripremi).

1996.

Jezikoslovna problematika u djelima Bartola Kašića, doktorska disertacija. Mentor Josip Bratulić.

Nadbiskup Alojzije kardinal Stepinac i totalitarni režimi, u: *Obnovljeni život*, 51 (1996) 1/2, str. 149 — 166.

Jernej Kopitar i zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovec, u: Jože Toporišić (ur.) *Kopitarjev zbornik*, Ljubljana, str. 513 — 521.

Bartol Kašić — prvi hrvatski jezikoslovac i prvi rektor zavoda [u Dubrovniku], u: Krešimir Vukić, *Religioni et bonis artibus*, Građa za spomen-knjigu Biskupskog sjemeništa (1850. — 1991.) i Klasične gimnazije Ruđera Boškovića u Dubrovniku (1948. — 1996.), Dubrovnik — Zagreb, str. 163 — 168.

Milja Šera — karaševski pjesnik arhaična jezika i moderne apokaliptičke tematike, pogovor zbirci pjesama *Pogleni, Bože, na naše slze*, Zagreb.

1997.

Juraj Mulić u povijestima hrvatske književnosti, u: *Vrela i prinosi*, (1996/1997) 21, str. 289 — 295.

Problem prvoga razdoblja u periodizaciji hrvatskoga narodnog preporoda prema djelima Slavka Ježića, Stipe Botica (ur.), *Zbornik radova o Slavku Ježiću*, Zagreb, str. 31–38.

Hrvatski jezik u renesansnoj Europi i isusovačka jezikoslovna djelatnost, referat na 1. hrvatskom slavističkom kongresu u Puli 1995, *Zbornik radova I*, Zagreb, str. 469 — 476.

1998.

Životopis Varaždinca isusovca Stjepana Glavača — filozofa — slikara — prvog kartografa Hrvatske (1627. — 1680.), u: Miroslav Šicel, *Radovi Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 333 — 340.

Bartol Kašić i četiri stoljeća hrvatskoga jezikoslovlja, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb.

I lessicografi gesuiti del seicento tra le due sponde: Bartol Kašić–Cassius–Cassio (Pag, 1575 — Roma, 28. XII. 1650) e Jakov Mikalja–Mica(g)lia (Peschici, 1601 — Loreto, 1654). *Atti del convegno internazionale Homo adriaticus*, Ancona, 9 — 12. XI. 1993, Reggio Emilia, 1998, str. 105 — 116.

Ginammi, Marko (degli Albert, Marco), venecijanski tiskar hrvatskog podrijetla (1590–1654), u: *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 4, str. 681b–682b.

Godina Bartola Kašića, *Hrvatsko slovo*, god. IV, br. 171, 31. VII. 1998, str. 12.

Četiri stoljeća Bartola Kašića i jezikoslovlja — utemeljeno, *Hrvatsko slovo*, god. IV, br. 178, 18. IX. 1998, str. 4.

Životni put i djelo Bartola Kašića, *Hrvatsko slovo*, god. IV, br. 192, 25. XII. 1998, str. 2.

1999.

Bartol Kašić — otac hrvatskoga jezikoslovlja, Hrvatski studiji — Filozofski fakultet Družbe Isusove — Hrvatski povijesni institut u Beču, Zagreb.

Paradoksalna sudbina hrvatske *Biblije* Bartola Kašića: naručena 1625, zabranjena 1634, tiskana konačno 1999; Konačna zabrana tiskanja Kašićeve Biblije »non est expediens ut imprimatur« [SOCG vol. 264(1648) f 559r — 561v], u: Ivan Kosić (ur.) *Bartol Kašić u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu*, Zbornik radova o djelu Bartola Kašića, drugo popravljeno i prošireno izdanje, Zagreb.

Uredio uvodni blok Godina Bartola Kašića, Dubrovnik, časopis za književnost i znanost, br. 1–2/1999, str. 7–70.

Bartol Kašić i četiri stoljeća hrvatskog jezikoslovlja, Dubrovnik 1–2/1999, str. 7–11.

Bartol Kašić preveo je Bibliju u pet faza, Dubrovnik 1–2/1999, str. 12–20.

Bartol Kašić — kao leksikograf: autor Konverzacijskog priručnika (1595) i Hrvatsko — talijanskog rječnika (1599) u: Bartol Kašić, Hrvatsko–talijanski rječnik. S Konverzacijskim priručnikom, reprint priredio Vladimir Horvat, Zagreb, str. VII–XXI.

Priredio: Bartol Kašić, *Hrvatsko–talijanski rječnik s Konverzacijskim priručnikom*, 2. izdanje, Zagreb.

Kardinal Stepinac spašavao Židove. A zašto novi blaženik nije i »pravednik«?, u: *Hrvatski iseljenički zbornik*, (1999), str. 34–43.

Nacrt za scenarij filma *Život Bartola Kašića*, *Hrvatska revija*, 49 (1999) 4, str. 927 — 938.

Uz godinu Bartola Kašića i četiri stoljeća hrvatskog jezikoslovlja, Hrvatska Biblija Bartola Kašića: od narudžbe Propagande (1625.), i zabrane Svetog oficija (1634.) do prvotiska (1999.), u: *Obnovljeni život*, 54 (1999) 2, str. 251 — 260.

Uz stotu obljetnicu rođenja kardinala Alojzija Stepinca (8. svibnja 1898. — 10. veljače 1960.), u: *Hrvatski iseljenički zbornik*, (1999), str. 29 — 55.

Život Bartola Kašića, prijevod dr. Stjepan Sršan, pogovor dr. sc. Andrea Zlatar, Matica Hrvatska, Biblioteka Subjekt, Osijek 1999, recenzija, *Obnovljeni život*, 54 (1999) 3, 444 — 445.

2000.

Bartol Kašić, *Hrvatska biblija* [Biblija sacra..., recenzija, *Obnovljeni život*, 55 (2000) 4, 554 — 556.

Ferdinand Takač, *Hrvatsko — slovački rječnik*, recenzija, *Obnovljeni život*, 55 (2000) 4, 557 — 558.

Svi u molitvi, koju simbolizira more plamičaka na Mirogoju, u: Zvonimir Gajski (ur.), *Zašto volim Zagreb*, zbornik svjedočanstava u Vjesniku, Zagreb, str. 227.

Bartol Kašić, (Cassius, Cassio), u: Vladimir Horvat i Josip Bratulić, *Leksikon hrvatskih pisaca*, Zagreb, 338b — 340a.

Bartol Kašić: isusovac koji je odredio pravac razvoja hrvatskoga jezika, *MI*, 2000, br. 4. str. 23.

Visokoškolsku nastavu hrvatskoga jezika imali smo još 1599. u Rimu, *MI*, 2000, br. 6–8. str. 11–13. [Razgovarao Emil Čić, koji je oba priloga uvrstio u svoju knjigu *Povijest hrvatskih neprijatelja*, Zagreb, 2002, str. 215–217, 218–229.]

2001.

Jubileji leksikografa Mikalje, u: *Hrvatski iseljenički zbornik*, (2002[i. e. 2001]), str. 322 — 327.

Jubileji hrvatskih leksikografa: Fausta Vrančića (1551 — 1617) i Jakova Mikalje (1601 — 1654), u: *Kolo*, 11 (2001[i. e. 2002]), 3, str. 377 — 402.

Biblija, hagiografija i askeza u opusu Bartola Kašića, u: Ivan Šestak (ur.), *Religijske teme u književnosti*. Zbornik radova međunarodnog simpozija održanog u Zagrebu 9. prosinca 2000, str. 61 — 74.

- Suradnja Bartola Kašića s dubrovačkim nadbiskupima na prevođenju hrvatske Biblije, u: Želimir Puljić i Nediljko A. Ančić (priredili), *Tisuću godina uspostave dubrovačke (nad)biskupije*, Zbornik radova znanstvenoga skupa u povodu tisuću godina uspostave dubrovačke (nad)biskupije/metropolije (1998. — 1998.), Biskupski ordinarijat i Crkva u svijetu, Dubrovnik, str. 753 — 767.
- Faust Vrančić i isusovci Alfonso Carrillio i Bartol Kašić, u: *Zbornik o Faustu Vrančiću*. Zbornik radova sa znanstvenog skupa *Obitelj Vrančić u hrvatskoj književnosti i znanosti*, Šibenik, 13. — 14. rujna 1995, Šibenik, str. 7 — 13.
- Četiri stoljeća od početka visokoškolske nastave hrvatskoga jezika, *Jezik*, 48 (2001) 1, str. 1 — 10.
- Stanislav Stolarik, Humenski zavod i trojica košičkih mučenika: Životna filozofija sv. Marka Križevčanina, recenzija, *Obnovljeni život*, 56 (2001) 1, 132 — 133.
- Alojz Jembrih, Kazimir Bedeković (1727 — 1782). Teološki, filozofski i dramski pisac 18. stoljeća, recenzija, *Obnovljeni život*, 56 (2001) 2, 254 — 256.
- Jakov Mikalja, isusovac leksikograf. 400. obljetnica rođenja (1601. 1654.) i 350. obljetnica tiskanja (1651.) prvog hrvatskog rječnika *Blago jezika slovinskoga*, u: *Obnovljeni život*, 56 (2001) 4, str. 495 — 502.
- Zbornik o Faustu Vrančiću*. Zbornik radova sa znanstvenog skupa *Obitelj Vrančić u hrvatskoj književnosti i znanosti*, Šibenik, 12. — 14. rujna 1995, recenzija, *Obnovljeni život* 56 (2001) 4, str. 536 — 537.
- Otkriće u Rimu: tiskanje Kašićeve Biblije spriječio je 1633. godine bosanski biskup Ivan Tomko Mrnavić, *Globus*, 2. III. 2001, br. 534, str. 88 — 89.
- Blago jezika slovinskog — Uz 400. obljetnicu Mikaljina rođenja i 350. obljetnicu tiskanja njegova Rječnika, razgovarao Marijan Majstorović, *Fokus*, br. 53, 14. V. 2001, str. 26–27.
- 2002.
- Pregled radova o Bartolu Kašiću, str. 35 — 76; Osnutak akademije hrvatskoga jezika u Rimskom kolegiju godine 1599. bio je službeni znanstveni početak hrvatskoga jezikoslovlja, str. 79 — 89), u: Julije Derossi (ur.), *Bartol Kašić i Biblija*. Zbornik radova s predstavljanja prvotiska Kašićeva hrvatskog prijevoda Sv. Pisma u Pagu 30. ožujka 2001, Pag.
- Prvi hrvatski katolički sastanak u srpskoj i masonskoj recepciji, u: Zlatko Matijević (ur.), *Hrvatski katolički pokret*. Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Zagrebu i Krku od 29. do 31. ožujka 2001, Zagreb, str. 211 — 219.
- Isusovac Matteo Ricci (1552. — 1610.) — apostol Kine. Uz 450. obljetnicu rođenja, u: *Obnovljeni život*, 57 (2002) 4, str. 481 — 490.
- Bartol Kašić, cuatro siglos de linguística croata, u: *Studia croatica. Revista de estudios políticos y culturales*, Buenos Aires, ano XLIII, no 144, XLII, 2002, str. 3 — 34.
- Jubileji leksikografa Mikalje, *Hrvatski iseljenički zbornik 2002*, str. 322 — 326.

Le cardinal Stepinac — martyr des droits de l'homme, Studia Croatica u Buenos Aires stavila na Internet: francuski original: <http://www.studiacroatica.com/libros/stepfr/indice.htm> i španjolski prijevod: <http://www.studiacroatica.com/libros/step/indice.htm>.

2003.

Uz nova izdanja Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Od Marulićeva »harvatskog« preko Kašićeva »ilirskog« do »horvatskoga« hrvatskog jezika, u: *Obnovljeni život*, 58 (2003) 2, str. 265 — 272.

Kašić (Bartol), u: *Dictionnaire d'Histoire et de Géographie Ecclésiastiques*, fasc. 165, st. 1022 — 1024 i fasc. 166, st. 1025 — 1027, Paris.

Vladimir Lončarević, *Luči Ljubomira Marakovića*, recenzija, *Obnovljeni život*, 58 (2003) 3, str. 406 — 407.

Željela je spasiti svoju dragu Hrvatsku. Uz prvu obljetnicu smrti Ljubice Štefan (1921 — 2002), *Fokus*, br. 150, 28. III. 2003, str. 54 — 55.

Prostačke predstave treba napuštati. Krleža i Andrić napuštali su prostačke predstave, *Fokus*, br. 154, 25. IV. 2003, str. 52 — 53.

2004.

Bartol Kašić — otac hrvatskoga jezikoslovlja, Hrvatski studiji — Filozofski fakultet Družbe Isusove, drugo dopunjeno izdanje, Zagreb.

Religijsko i sakralno u likovnim umjetnostima, u: Ivan Antunović (ur.) *Religijske teme u likovnim umjetnostima*. Zbornik radova međunarodnog simpozija održanog u Zagrebu 13. prosinca 2003, Zagreb, str. 11 — 14.

Glavni urednik: Miroslav Vanino, *Isusovci i hrvatski narod*, III, Zagreb.

In memoriam Valentin Putanec (2. 10. 1917. — 4. 1. 2004.), u *Obnovljeni život*, 59 (2004) 3, str. 389 — 391.

Četiri stoljeća prve hrvatske slovnice Bartola Kašića, razgovor vodio Marijan Majstorović, *Fokus*, br. 217, 8. VII. 2004, str. 44–46.

2005.

Hrvatske religijske i jezikoslovne vrednote u Europi, u: Zvonimir Radić (pr.), *Nacionalne vrijednosti u gospodarskom razvoju. Hrvatske nacionalne vrijednosti u europskim integracijama*, Čakovec, str. 28 — 31.

Isusovački kolegiji i rezidencije; Bazilika presvetog Srca Isusova, u: *Zagrebački leksikon*, Zagreb, sv. I, str. 49; sv. I, str. 405.

Priredio: Molitva Antuna Vrančića, u: Branimir Glavičić (ur.), *Zbornik o Antunu Vrančiću*, Šibenik, str. 173 — 177.

Miroslav Vanino, *Isusovci i hrvatski narod*, svezak 3, recenzija, *Obnovljeni život*, 60 (2005) 2, str. 246 — 248.

Izbor novoga pape. Što su konklave?, *Fokus*, br. 257, 15. IV. 2005, str. 16 — 17.

- Istina o dva logora u Jasenovcu: ustaški radni logor, partizanski logor smrti!, razgovarao Božo Čubelić, *Fokus*, br. 263, 27. V. 2005, str. 8–10.
- Stranputice javne televizije: Latinov udar na Stepinca, razgovarao Zrinko Horvat, *Fokus*, br. 265, 10. VI. 2005, str. 20–23.
- Cvjetovi bola žrtava totalitarizama, *Fokus*, br. 270, 15. VII. 2005, str. 12–13.
- Partizanski logor Jasenovac, *Fokus*, br. 271, 22. VII. 2005, str. 12–13.
- Zločinci su među nama, *Fokus*, br. 272, 29. VII. 2005, str. 12–13.
- Nacistički pogromi. Hrvati su spašavali židovsku djecu, suautor Mario Lenković, *Fokus*, br. 281, 30. IX. 2005, str. 22–23.
- Jasenovac: ustaški radni logor 1941–1945, partizanski logor 1945–1948. Zbornik radova simpozija »Bleiburg i križni putovi« održanog u maloj dvorani Hrvatskog sabora 12–13. svibnja 2005. (u pripremi).
- Novi pogledi na djelovanje B. Kašića, *Zbornik radova o 400. obljetnici Gramatike B. Kašića*, Zadar (u pripremi).
- Priredio: *Autobiografija Bartola Kašića (1575 — 1625)*, latinski i hrvatski, s Dodatkom o Kašićevu životu 1625 — 1650, Zagreb, (u pripremi).
- Priredio: Ignacio de Loyola, *Isusovačka načela*, Zagreb, (u pripremi).

